

Antigues cases senyorials de Torroella de Montgrí

La casa de Llobregat

Una de les cases més interessants d'aquesta vila, avui malauradament desapareguda, és aquella, en el solar de la qual hi ha actualment edificat el «Cinema Montgrí».

S'hi entrava per un magnífic pati, al qual donaven uns bellíssims finestrals del primer pis, al que donava accés l'escala que arrancava des del pati. La casa era de nobles proporcions. L'habitaven, en el temps de la meva joventut, la senyora vídua de D. Joan Baptista Ferrer, que havia estat un notable jurisconsult i home cultíssim, que pertanyia a una distingida família de propietaris de Torroella, encara que va residir molt de temps a Girona. L'esmentada senyora vivia en companyia d'un fill del seu primer matrimoni, D. Manuel Murtra, amb la seva muller i filles. La circumstància de que aquesta darrera senyora fos cosina germana de la meua àvia va fer que freqüentés aquesta magnífica casa, de la qual en conservo un boníssim record. Malauradament, alguns anys després fou venuda i enderrocada. En el seu solar hi fou construït, com ja he indicat, el «Cinema Montgrí». Llàstima que aquesta obra, certament beneficiosa per a la vila de Torroella, ocasionés la desaparició d'aquell interessant i magnífic edifici, molt digne de millor sort.

Parlarem aquí de les diferents famílies que el van posseir i li van donar nom i en primer terme de la primera de què tinc notícia i que probablement fou la que el va fer construir i li donà el seu nom, doncs, per «Casa Llobregat» és coneguda en els antics documents que he tingut ocasió d'examinar.

La família Llobregat. En el s. XVI, habitava a Torroella de Montgrí l'esmentada família, que gaudia de privilegi militar, o sigui que els seus membres formaven part de la classe privilegiada dels «cavallers», anomenats «donzells», mentre no eren armats o investits com a tals cavallers.

En el «Fogatge» relatiu a les famílies que habitaven a Torroella de Montgrí a l'any 1515, sobre el qual va publicar Joan Pericot un interessant article en el Llibre de la Festa Major de l'any 1964, hi figuren entre els «militars»: mossèn Bernat de Llobregat (no ens estranyi el tractament de «mossèn», no vol dir que fos capellà; es donava aleshores a les persones de distinció; amb el temps ha quedat reservat als sacerdots i en realitat és una abreviació de «monsenyor»); encara en aquell cens hi figura un altre membre d'aquesta família: mossèn Pere Ramon de Llobregat. Ignoro quina relació de parentesc hi havia entre ells ni tampoc si hi habitaven o algun d'ells habitava la casa anomenada de Llobregat.

D'aquesta família en tinc una notícia purament casual: en un contracte de compra-venda d'una vinya fet el dia 30 de juliol de l'any 1432, hi consta que aquesta finca afrontava per la seva part sud i per la part oest, amb altra pertanyent a Bernat Llobregat. Suposo que era un antecessor de l'esmentada família que ja aleshores devia residir a Torroella de Montgrí. En altra escriptura de l'onze de març de 1565, hi és continguda la donació d'una casa i hort, situat a Torroella de Montgrí, amb reserva de senyoria directa i imposició de cens, feta per Rafael de Llobregat a favor de Bartomeu Ribot. Aquestes són les notícies que tinc d'aquesta família sense que en cap d'elles hi sigui esmentada la casa de Llobregat; però sí que ho és en les que segueixen i que certament fan pensar que la família estava extingida en quant a la seva línia masculina, doncs el cognom de Llobregat figura en segon terme entre els dels atorgants d'aquests documents.

El dia 13 de novembre de l'any 1627 fou atorgada la venda de la casa anomenada de Llobregat, de Torroella de Montgrí, per Jaume Amell de Llobregat, Ciutadà Honrat de Barcelona, fill de Dionís Amell de Llobregat i Marcó i de Maria Amell (nom del marit) i Celles, a favor de Lluís Sarroca, donzell cunyat seu, domiciliat a Girona, juntament amb altres finques i béns descrits en aquest document de compra-venda. El comprador, Lluís Sarroca, s'havia casat a l'any 1624 (capítols matrimonials firmats el 19 de setembre d'aquell any) amb Maria Amell, germana del venedor.

Diu el document de compra-venda esmentat, que la casa anomenada de Llobregat, amb el seu hort i pati, estava situada en el carrer del Forn de Munt (Forn d'Amunt) de Torroella de Montgrí i afrontava a l'Est, amb una pallissa d'Antoni Reglar i Capellà i part amb un carrer públic; Sud, amb el carrer del Forn de Dalt (és el mateix anomenat anteriorment Forn d'Amunt); a l'Oest, part amb Bartomeu Bonet, amb Antic Baxeres, prevere (abans havia sigut d'Esteve Ribot) i part amb altre carrer; finalment, al Nord, part amb dit Bonet, part amb el discret (tractament que aleshores es donava als notaris) Nicolau Sabat, notari, i part amb Antoni Reglar i Capellà.

Endemés de la casa de Llobregat, anaven compreses en aquesta venda altres tretze finques, que aquí no detallaré per a no allargar excessivament aquest treball; hi afegeix a la venda tots els drets que poguessin correspondre a la casa de

Llobregat, entre ells la batllia de Palau-Sator, o sigui que li traspassà tot el patrimoni que aleshores tenia la casa de Llobregat a Torroella. Preu d'aquesta venda, dues mil cent cinquanta-tres lliures barceloneses.

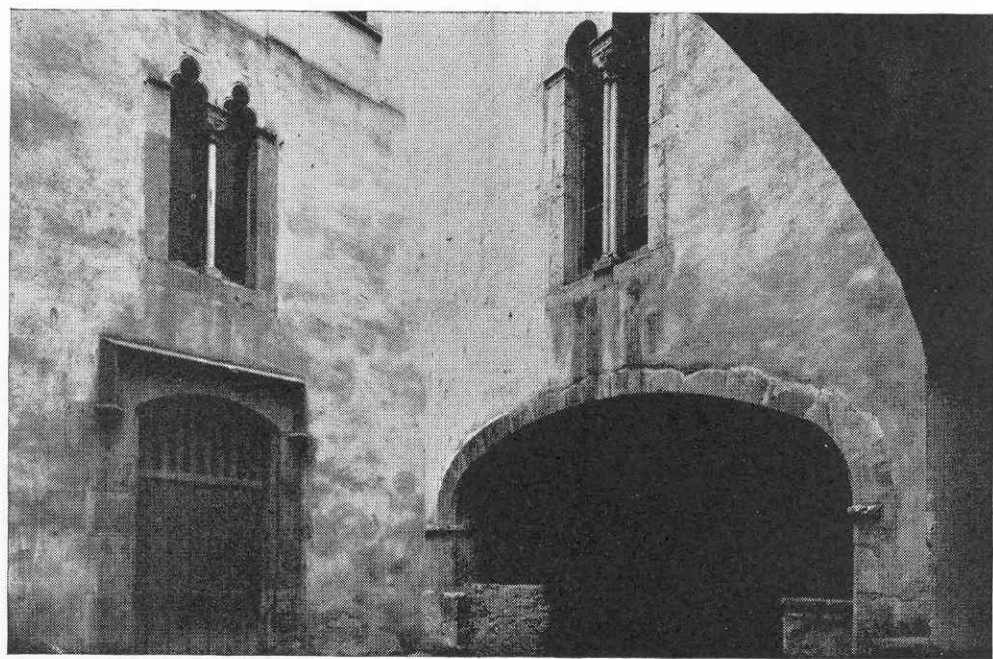
Entre les finques venudes crec interessant esmentar la que figura en segon terme, perquè la crec situada molt prop de la casa de Llobregat i ben relacionada amb ella. Es tracta d'un corral de bestiar menut i pallissa, situat al carrer de la «Cudina», afrontant a l'Est, amb aquest carrer; Sud, amb Pere Serra i Fuster; Oest, muralla de dita vila, mitjançant camí, i al Nord, amb Jeroni Dayder. Ara bé, aquestes afrontacions presenten un problema: quin era aleshores el carrer de la Codina? Actualment és el que es troba davant la façana del Cinema Montgrí; però aleshores, segons aquests documents, sembla que aquest carrer era anomenat del Forn de Dalt; el de la Codina seria el carrer perpendicular a aquest i paral·lel a les velles muralles; així semblen indicar-ho les afrontacions d'aquest corral i pallissa. Heus aquí una qüestió ben curiosa que tal vegada podria resoldre l'estudi d'algun antic plànol de la nostra Vila.

Poc temps va gaudir Lluís Sarroca de la compra que havia fet de la casa i béns de la família Llobregat; doncs poc més de dos anys després, concretament el dia 2 de desembre de 1629, Josep de Sarroca i de Palau, donzell, domiciliat en el castell de Palau, de la vegueria de Besalú i en la vila de Perpinyà, obrant com a tutor de Lluïsa, en la infantesa, filla de Lluís Sarroca, donzell, aleshores ja difunt, domiciliat a Girona, i de Maria de Sarroca i de Llobregat, sa muller, degudament autoritzat, vengué a Antoni Martí, mercader de Girona, en la vila de Torroella de Montgrí domiciliat, la casa i heretat anomenada de Llobregat, de Torroella de Montgrí. Preu: dues mil tres-centes vint lliures. Notari: Onofre Caixàs, de Girona. Relaciona totes les finques objecte de la venda anterior, de l'any 1627. No aporta cap nova dada; per tant no crec repetir el que ja hem dit en la venda anterior. Suposo que Josep de Sarroca, tutor de Lluïsa, filla de Lluís, era germà d'aquest i per això va encarregar-se de la tutoria de la seva nebodeta.

El cinc de maig de l'any 1630, Marianna Ribas i de Llobregat va atorgar el seu testament davant del notari de Torroella de Montgrí, Antich Ribas; ignoro la relació de parentesc que pogué tenir amb les persones d'aquesta família abans esmentades; finalment, el dia 30 de novembre de l'any 1630, Donna Maria de Margarit Llobregat i Amell, muller de Dn Francesch de Margarit, va firmar àpoca o sigui carta de pagament, per raó de la quantitat de mil quatre-centes cinquanta-nou lliures i vuit sous, quantitat rebuda, per partides de taula (és a dir a través d'un establiment a manera de banc) que eren del preu de la venda feta de les cases i heretat anomenada de Llobregat, de la vila de Torroella de Montgrí, amb tots els seus honors i possessions, censos i senyories directes, amb la batllia de Palau Ça Tor, pel preu esmentat en l'escriptura de l'any 1629. Àpoca en poder del notari Onofre Caixàs, de Girona, així com l'escriptura de reconeixement fet per Dn Francesch de Margarit a sa muller, d'haver-li aportat mil tres-centes lliures i vuit sous, per raó de la seva dot i que són part del preu de dita venda. Evidentment es trac-

ta d'altra germana de Jaume Amell de Llobregat, que fou l'hereu de la casa i venedor de tot aquest patrimoni al seu cunyat a l'any 1627. I amb això la família Llobregat crec que va desaparèixer definitivament de Torroella de Montgrí.

La família Martí en possessió de la casa de Llobregat. Aquesta família, aleshores ja molt arrelada a Torroella, era en el seu començament, de modestos orígens. A l'any 1432 trobo establert a Torroella, Joan Martí, mercader de dita vila; el qual el dia 30 de juliol de dit any, va comprar una vinya, pel preu de seixanta lliures, a Alamanda, vídua de l'honorable Bernat de Juià. Va casar-se amb Eulària Salvador (capítols matrimonials 30 de gener de 1433). A l'any següent el Rei li va concedir establir una carnisseria a Torroella de Montgrí; això consta en el document del dia 5 d'agost de dit any 1434, firmat per Pere Satria, Lloch-Tinent del Batlle General de Catalunya; li establí una taula de carnisseria i el dret de construir-la en dita vila davant la botiga que posseïa en el «cantó dit de les Cols». Són interessants les seves afrontacions: a l'Est, amb l'hospici (o sigui casa) de Bernat Garau; Sud, amb el de Francesc Gispert; Oest, amb carrer públic, i Nord, amb camí públic travesser. Dita concessió fou feta amb l'obligació de pagar onze sous d'entrada i el cens anual de quatre diners per Nadal. Aquest matrimoni són els primers membres coneguts d'aquesta família. D'un descendent d'ells, Miquel Martí i Bataller, consta que era pagès del «cantó de les Cols», de Torroella de Montgrí. Ignoro on era aquest «cantó de les Cols» i crec que seria ben interessant poder-ho aclarir. El 18 de novembre de 1627, va ésser enterrat a la capella de Sant Francesc de l'església parroquial de Torroella de Montgrí; el seu fill Antoni Martí, mercader i ciutadà de Girona, hi va fer construir una tomba, en dita capella, prèvia llicència del Sr. Bisbe, concedida el 7 de febrer de 1621. Antoni va casar-se amb Mònica Pons i Andreu (capítols matrimonials 19 març de 1613). És aquest Antoni Martí el comprador de la casa i finques de la família Llobregat. Sens dubte aquesta família es trobava aleshores en una molt bona posició i ja figurava entre les benestants i considerades de Torroella. El seu fill Francesc va casar-se amb Maria Miquel de Mir (capítols matrimonials atorgats el dia dotze de maig de 1633). Pertanyia també la núvia a família acomodada. Era filla de Josep Miquel i de Mir i la seva muller Maria (de la qual ignoro el cognom) i néta de Jeroni Miquel i de Mir, donzell, que va morir el dia 8 de setembre de 1615, trobant-se accidentalment a Barcelona, i de la seva muller Caterina Quintana. Sens dubte Maria Miquel i de Mir era pubilla de la seva família, doncs tots els drets i finques d'aquesta van passar a la família Martí. Així veiem, per exemple, que en una escriptura feta a Barcelona el dia 12 de maig de 1647, Joan Tarascó, veí de Barcelona, va aprovar a favor d'Anton Martí la venda que el seu pare, Bartomeu Tarascó, havia fet a favor del Magnífic senyor Jeroni Miquel i de Mir, de dues peces de terra, una anomenada Llentiscles i l'altra Graells de Baix (sobre les quals es movia plet). Dites peces de terra havien estat venudes a carta de gràcia; amb aquest document també és traspassat a dit Anton Martí el dret de lluir i sostreure dites peces, o sigui que li eren venudes definitivament. També era possessió d'aquesta família Mir (en realitat Miquel i Mir, encara que sempre donaren preferència a aquest cognom, segurament perquè molts béns del seu patrimoni procedien d'a-

Magnífic pati de l'antiga casa senyorial de Llobregat, en el qual hi figuraven artístics finestrals gòtics.

questa família; això de conservar amb preferència el cognom del qual procedia l'herència, es feia molt aleshores) una finca situada en el terme de Torroella que s'havia anomenat el Mas Perés o Perer; el qual després que va ésser fortificat amb una torre, segurament en el segle XVI, en temps dels temibles pirates aragelins que desembarcaven a la costa, ho saquejaven tot i s'emportaven, si podien, presoners, amb preferència els nois i noies del veïnatge, fou anomenada Torre de Mir o Torre Mirona, de la qual, després d'haver sigut heretada per la família Martí, se'n va dir Torre Martina, nom que ha conservat fins als nostres dies.

El dia 15 de juliol de l'any 1672, l'honorable Francesc Martí i Mir, mercader de Girona, va testar davant del notari de Torroella, Joan Salvi. Va deixar un fill i una filla. El noi, Josep Martí i Mach va morir, essent encara impúber, el dia 15 de novembre de l'any 1679; la filla de Francesc Martí, Maria, va casar-se amb Marià Pagès-Garbí i Alió. En morir impúber el germà de Maria, Josep Martí i Mach, aquesta va heretar tot el patrimoni de la família Martí. El dia 15 de novembre de 1679, Maria Martí, muller de Marià Pagès, mercader de Torroella de Montgrí, va prendre possessió de tots els béns que havien estat de Francesc Martí i Mir, pare de Maria, per haver mort el seu germà Josep, encara impúber. L'herència estava constituïda per vint-i-dos diferents finques, que es relacionen, de les quals aquí solament interessen les següents: 1.er La casa situada al carrer de Llobregat, amb tot el mobiliari i amb els grans existents en el seu graner. No dóna les afrontacions, però sens dubte es tracta de l'antiga casa Llobregat; crida l'atenció que el carrer que s'havia anomenat del Forn de Dalt o del Forn d'Amunt ara és anomenat carrer de Llobregat, sens dubte en memòria d'aquesta distingida família ja aleshores desapareguda de Torroella. 2.^{on} La casa Sabat, situada al carrer de la Codina. Ja hem vist que la casa Llobregat afrontava, en la seva part nord, amb la casa del notari Sabat; sens dubte la família Martí en el transcurs d'aquests anys va adquirir aquesta casa colindant amb la seva. Sembla que devia ésser anomenat aleshores carrer de la Codina un dels verticals al carrer de Llobregat, abans del Forn de Dalt. 3.er Un quadró situat davant la casa Sabat; ja era també esmentat en la venda dels anys 1627 i 1629. 4.^{rt} La casa o heretat dita la Torre de Mir, en el terme de la vila de Torroella; ja hem vist que va passar a la família Martí per herència de la casa Miquel i de Mir. La mateixa Maria Martí va prendre detallat inventari de tots aquests béns el 20 de novembre de 1679; hi consta en primer terme la casa del carrer de Llobregat junt amb un hort i una casa petita (detalla tot això que existia en dita casa; però no indica les seves afrontacions). 2.^{on}, la casa i heretat dita de Sabat, amb les terres honors i possessions de la mateixa; 3.er, altra heretat de la casa principal, i 4.^{rt}, el Mas de la Torre de Mir amb totes les seves terres. Aquí no ens interessen les totes altres, força nombroses finques, que integraven el patrimoni.

Com ja hem indicat, Maria Martí va casar-se amb Marià Pagès; tenia el títol de Ciutadà Honrat de Barcelona i consta que era capità de l'exèrcit de S.M. No crec que fos militar de professió; però a la segona meitat del segle XVII les guerres amb França foren contínues i es van organitzar unitats de voluntaris a les que s'incorporaven paisans desitjosos de lluitar per la seva Pàtria i el seu Rei.

Marià Pagès i Alió, batejat a Torroella el dia 12 de març del 1661, fou fill de Josep Pagès i Garbí, apotecari de Torroella i també Ciutadà Honrat de Barcelona, i de la seva muller Eulària Alió, d'aquella família Alió progenitors dels Pastors, de la qual vaig tenir ocasió de parlar-ne en el Llibre de la Festa Major de l'any 1976. També el seu avi Joan Pagès fou apotecari de Torroella; va casar-se amb Caterina Garbí. Fou filla d'Antoni Garbí, notari de Verges i estava en possessió d'un bon patrimoni procedent de les famílies Alió, Marimon i Garbí. L'aportà al seu marit i per aquesta raó aquesta família Pagès va continuar usant el cognom de GARBÍ. En altra branca de la família Pagès també hi hagué apotecaris i algun Doctor en Medicina. Tals són les dades que tinc de la família Pagès, a la qual per casament va anar a parar el patrimoni de la família Martí. Recordo molt bé que abans de que fos enderrocada la casa de Llobregat per a construir-hi el Cinema Montgrí, en un dels balcons de la mateixa, concretament el primer que es trobava venint del carrer de l'Església, a la part inferior del mateix, que era de pedra, hi figurava una inscripció amb el nom de «Mariano Pagés», i em sembla també que hi havia la data de la seva construcció. Evidentment, Marià Pagès la degué fer realitzar en el temps del seu matrimoni.

Com ja veurem més endavant, Marià Pagès va ésser un fervorós partidari de l'Arxiduc Carles —rei Carles III d'Espanya, pels seus partidaris. Va assolir alta graduació a l'exèrcit de l'Arxiduc. Segurament s'hauria convertit en un gran personatge si l'Arxiduc hagués assolit definitivament la victòria i hagués esdevingut rei d'Espanya.

Maria Martí, primera muller de Marià Pagès, va morir molt abans que ell i deixà un fill i diverses filles. Fou la seva heretara (sens dubte per haver mort prematurament el seu fill, Josep, nascut a l'any 1682), Maria Pagès i Martí, nascuda a l'any 1684 i casada a l'any 1708 amb Josep López i Ferrer (batejat a la parròquia de Santa Maria de Castelló d'Empúries el 2 de març de 1668; després ja parlarem d'ell); atorgaren capítols matrimonials a Torroella de Montgrí el dia 20 d'agost de l'any 1708. Pocs dies després, el 10 de setembre del mateix any, Josep López va prendre inventari dels béns de la seva muller procedents de l'herència de la casa Martí; esmentarem els següents (doncs els restants aquí no interessen): 1.er, casa principal d'en Martí, amb dos horts i pati, situada al carrer de Llobregat (detalla tot el que hi havia dintre, però no dóna les afrontacions de l'immoble). Evidentment es tracta de l'antiga casa Llobregat i el carrer on es trobava continuava portant aquest nom; 2.^{on}, heretat «la Torre de Mir», amb el seu corral, era i terres; 3.er, la casa Sabat amb totes les seves possessions; 4.^{rt}, terres de pertinença de la casa principal, i finalment un corral i pallissa situat al carrer de la Codina. L'inventari és semblant al que va prendre l'any 1679 Maria Martí, muller de Marià Pagès i mare de l'actual heretara de la casa, en ocasió d'haver esdevingut pubilla de la casa Martí per la mort del seu germà, Josep Martí, encara impúber. Amb motiu d'aquest casament de Maria Pagès i Martí amb Josep López i Ferrer, l'antiga casa Llobregat i els béns que formaven el patrimoni de la família Martí van passar a un altre llinatge, certament ben estrany a Torroella. Ara par-

larem d'ell.

La casa Llobregat esdevé casa López. Josep López i Ferrer, que va casar-se amb la pubilla de la casa Pagès i Martí, era fill de Dn. Martín López «capitán de caballos corazas», diuen tots els documents que parlen d'ell; o sigui, capità de cavalleria pesada, dita així en contraposició amb els regiments de cavalleria lleugera, perquè tant la tropa com els cavalls anaven cuirassats, i de la seva muller, Dorotea Ferrer, a la que suposo filla del magnífic senyor Jaume Ferrer, doctor en ambdós drets, de la vila de Castelló d'Empúries; ho suposo, perquè dues filles d'aquest, Elena i Maria, foren padrines de dos fills de Dn Martí López i de D.ª Dorotea Ferrer: Carles, batejat a Castelló d'Empúries el 29 de maig de 1666, i Josep, el que després va passar a viure a Torroella, batejat a la mateixa parròquia de Santa Maria de Castelló el dia 2 de març de 1668. Crec molt racional pensar que les dues padrines eren germanes de la mare. Així doncs, Josep per part de mare ja era català i també per la seva naixença. En quant al seu pare, militar, ignoro d'on era procedent. Tinc a la meua casa de Torroella dos interessants documents referents al mateix. Un d'ells és titulat: «Patente de Capitán de Cavallos Corazas de la Compañía de Dn Francisco de Angulo, expedida a favor del Teniente Gobernador Martín López por Dn Juan de Austria, en Zafra, a 2 de mayo de 1661». Afegeix el document: «Dicha compañía del Capitán Dn Francisco Angulo era de la dotación de la villa de Almendralejo y Dn Martín López sirvió entonces en la compañía del Duque de las Torres de las Guardias Viejas de Castilla». L'altre document, referent al mateix, és la «Relación de los Servicios del Capitán Martín López y de como ha llegado a serlo habiendo comenzado a servir de soldado. Desde el año 1635, desde el día 1 de febrero, como consta a la letra de sus papeles por una fe de oficios de Bernardo de Quevedo». Segueix la relació detallada dels seus serveis. A la darrera pàgina manuscrita hom hi llegeix: «Obiit (=va morir) el referido capitán Martín López a 28 de octubre de 1680 —comenzó a servir el año 1635 hasta el 1680, que murió en la plaza de Rosas y sirvió 45 años; fue capitán 20 años y en los demás empleos ha servido 25 años». No consta res respecte on va néixer. Com que els seus primers serveis els va fer a Extremadura, és possible que fos d'aquesta regió. Segurament de família modesta, doncs va començar de soldat ras. Després del seu ascens a capità, fou destinat a la plaça forta de Roses i al cap de poc temps degué casar-se amb la castellanina Elena Ferrer, doncs els seus dos fills, Carles i Josep, nasqueren el 1666 i 1668 respectivament. Va testar a la vila de Roses el 25 de setembre de 1680 davant del notari de Castelló d'Empúries, Miquel Pastell. Els seus fills eren menors encara quan va morir, així és que fou nomenat tutor d'ells, Francesc Bofill, segons consta en un document a favor d'ell firmat el dia 22 d'agost de 1692, per Miquel Pastell, notari de Castelló, en el que s'aprovaven els comptes per raó de dita tutela. He cregut interessant donar aquestes dades sobre l'origen de la família López, de Torroella.

Quan la guerra de Successió, Josep López va ésser també fervorós partidari de l'Arxiduc Carles —Carles III com a Rei d'Espanya, pels seus partidaris— com hi fou, segons vaig fer notar, el seu sogre Marià Pagès. Referent a aquest, afe-

giré que he trobat que primer va ésser capità i després Cap («Dux», diu un document en llatí) de Cavalleria del Regiment del Noble Dn Rafael Nebot, del Principat de Catalunya.

Del fervorós entusiasme de Josep López per l'arxiduc Carles d'Àustria —Carles III, rei d'Espanya pels seus partidaris—, me n'he enterat de la manera més impensada; el meu avant-passat Baldiri Pastell, notari de Castelló d'Empúries, fill de Miquel Pastell, també notari, i d'Isabel Martí Miquel i de Mir, de Torroella de Montgrí, era cosí germà de Maria Martí i Mach, muller de Marià Pagès; així com aquest i el seu gendre Josep López eren decidits partidaris de l'Arxiduc, Baldiri Pastell ho era de Felip V, per considerar-lo legítim rei d'Espanya; sempre la gran tragèdia de les guerres civils, enemistant fins a parents. Entre aquestes dues famílies tan estretament emparentades hi hagué serioses dissensions; Josep López, en certa ocasió va acusar el seu parent de traïdor, acusació gravíssima que podia comportar la confiscació del seu patrimoni; Baldiri Pastell ho negà, «doncs tal acusació no té altre fonament que l'haver seguit sempre el legítim partit del Sr. Dn Felip V, nostre Rei i Senyor (que Déu guardi) i no he fet com ell i els partidaris del Sr. Arxiduc (li dóna sempre respectuosament aquest tractament), que després d'haver reconegut a Felip V com a legítim Sobirà, abandonaren les seves banderes, quan a l'any 1704, l'Arxiduc es va proclamar Rei d'Espanya»; arribada però l'hora de la mort, Baldiri Pastell fa constar en un emotiu passatge del seu testament, dictat per ell, a la fortalesa de Roses on estava refugiat, el dia 18 de desembre de l'any 1713, que perdona de tot cor a tots els seus enemics i totes les ofenses que havia rebut del seu parent Josep López, tal com ho va fer en la seva darrera confessió i ho torna a fer constar en el seu testament. Baldiri Pastell va morir el 2 de març de 1714, sense que pogués veure el definitiu triomf del seu Rei.

Malauradament Felip V no va tenir la magnanimitat de saber perdonar, i amb el seu Decret de Nova-Planta va suprimir totes les llibertats de Catalunya i va abolir el règim tradicional del Principat, que tots els reis d'Aragó i comtes de Barcelona —ell mateix en les Corts de Barcelona de l'any 1702— havien jurat respectar, institucions tan estimades per tots els catalans.

Abans de l'any 1936, hi havia en una sala de la meua casa de Torroella un magnífic rellotge de peu; en la seva part superior, demunt l'esfera de les hores hi figurava un bust de l'Arxiduc Carles —"Erz-herzog Karl"— deia en alemany. Moltes vegades m'havia preguntat si aquest rellotge no havia format part del mobiliari de la casa de Marià Pagès i del seu gendre Josep López, tan entusiastes de l'Arxiduc. Acabada la guerra de Successió, continuaren residint a Torroella. Un document del 23 d'agost de l'any 1716 tracta d'un arrendament fet pel «Magnífic Mariano Pagés» a favor de Josep López i Martí, mercader de Torroella, davant del notari de Torroella, Joan Ferrer. Evidentment es tracta de Josep López i Ferrer, gendre de Marià Pagès, que havia adoptat el cognom Martí, després del seu propi,

per raó d'ésser casat amb la pubilla d'aquesta casa, cosa que aleshores era molt freqüent en casos semblants.

A través de quatre generacions, els López —que catalanitzaren aquest cognom, escrivint López amb *s* final— estigueren en poder de la casa Llobregat, concretament des del 1708 en que van casar-se Josep López i Ferrer i Maria Pagès i Martí, heretera d'aquesta casa, fins a l'any 1785 en que va morir a l'edat de 15 anys Carles López i de Quintana, darrer hereu directe, per línia masculina, d'aquesta família. Aleshores va heretar el patrimoni, ja força important de la casa López, el més prop-parent descendent d'aquesta família, bé que per línia femenina; tal fou Josep Pla i López, fill del matrimoni Josep Pla i Carles i Maria López i Pagès, que van casar-se a l'any 1738 (capítols matrimonials datats el 30 de desembre de dit any, en la notaria de Torroella de Montgrí). Josep Pla i López era cosí germà d'Antoni López i de Quintana, pare del darrer hereu, mort tan prematurament Carles López i de Quintana. Malgrat la identitat del segon nom d'un i altre, les respectives mares pertanyien a dues famílies enterament diferents: la mare d'Antoni López era de la casa Quintana, de Torroella, la de Carles López era de la casa Quintana, de Colomers; dues famílies aleshores ja molt distingides i d'igual cognom, però que no tenien res a veure l'una amb l'altra. Tot el que he dit fins ara consta documentalment en escriptures del meu arxiu familiar: d'ara endavant ja és diferent. ¿Quan la casa Llobregat, darrerament López, va deixar de pertànyer a la descendència d'aquesta família? No ho sé; però suposo que quan la va heretar Josep Pla i López, que ja habitava a la seva casa n.º 2 del carrer de la Codina, degué vendre la casa Llobregat, en data per mi desconeguda. És cert, però, que va passar a ésser propietat de la família Ferrer i que amb el nom d'aquesta família fou des d'aleshores coneguda.

La casa Llobregat esdevé casa Ferrer. Sé poques coses d'aquesta família Ferrer. Recordo que a la part superior d'una finestra, ara balcó, de la casa Sastre-gener, al carrer de l'Església hi ha una inscripció que diu concretament: 1788-Joan Ferrer me fecit». També aquesta casa, segons m'han dit —encara que no ho he trobat provat documentalment—, havia format part del patrimoni López. ¿Fou aquest Joan Ferrer el comprador de la casa Llobregat? És possible. Aquesta família Ferrer es trobava aleshores en bona posició econòmica, tenia finques a Torroella de Montgrí i a Bellcaire. Que jo sàpiga, el membre més distingit d'aquesta família fou Don Joan Baptista Ferrer, Doctor en Dret, notable jurisconsult; fou degà del Col·legi d'Advocats de Girona i col·laborador en vers i en prosa del «Certamen de la Asociación Literaria de Gerona» i de la molt reputada «Revista de Gerona». S'estava habitualment a Girona, on exercia la seva professió d'advocat, però sense abandonar la seva casa i finques de Torroella, on va retirar-se quan fou vell i malalt. No tenint successió, va deixar el seus béns als fills del primer matrimoni de la seva muller: Manuel i Dolors Murtra i Hereu; el primer va casar-se amb una cosina germana de la meua àvia. Enriqueta Boy i Pla; Dolors Murtra va casar-se amb el farmacèutic de Torroella, Dr. Pou. En morir llur mare, que era usufructuària, l'herència fou repartida entre els seus fills. La casa Ferrer

(abans Llobregat) va correspondre a la senyora Pou. Alguns temps després, aquesta família la va vendre al senyor Capellà i és aleshores quan va ésser derrocada per a construir sobre el seu solar el Cinema Montgrí. Tals són les vicissituds d'aquesta primitiva casa anomenada de Llobregat. Per acabar aquestes ratlles, torno a dir que ens reca la desaparició d'aquest notable edifici que fou sens dubte un dels de major prestància de la nostra estimada vila.

PELAI NEGRE i PASTELL

Doctor en Dret